

"EDINOST"

Izhaja po trikrat na teden v bestih izdanjih ob torekah, četrtek in sobotah. Zjutranje izdanje izhaja ob 6. uri zjutraj, večerno pa ob 7. uri večer. — Obojno izdanje stane: za jeden mesec . f. 1.—, izven Avstrije f. 1.50 za tri mesce . . . 3.— . . . 4.50 za pol leta . . . 6.— . . . 9.— za vse leto . . . 12.— . . . 18.— Narečilo je plačevati naprej na navedeno brez priložne sročilnice se uprava ne ozira.

Pésamične številke se dobivajo v prodajalnicah tobaka v Trstu po 3 nč, izven Trsta po 4 nč.

EDINOST

Oglasi se računajo po tarifu v petitu; za naslove s debelimi črkami se plačuje prostor, kolikor obsega navadnih vrstic. Poslana, osmrtnice in javne zahvale, domači oglasi itd. se računajo po pogodbi.

Vsi dopisi naj se pošiljajo uredništvu ulice Caserma št. 13. Vsako pismo mora biti frankovano, ker nefrankovane se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo.

Narečnino, reklamacije in oglase sprejema upravnništvo ulice Molino piccolo št. 3, II. nadst. Narečnino in oglase je plačevati loco Trst. Odprte reklamacije se prosto pošiljane.

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorske.

"P edinosti je moč".

Nekoliko razmišljanja.

Sleherni veliki dogodek ima svoj odmev, kakor odmeva strel še dolgo po poku. Francozko-ruski dan v Petrogradu dne 24. avgusta t. l. pa ima še svoj specialni odmev, ki leti po gorah in dolih vse Evrope. Ti odmevi so danes taki, da je nedvojbeno izpoznati iz njih, da je ves politični svet evropski obrnil svojo pozornost proč, daleč proč od Nemčije. Zastarana nemška politika ne nahaja več tistega zanimanja v duši Evrope, kakoršno si je znal umetno vzbuditi zviti lisjak Bismarck, kajti Evropa hrepeni iz zatuhle onemoglosti, v katero jo je tlačil pruski militarizem, ven, ven na sveži vzduh novih mladih idej. Evropa hrepeni po preporodu. Prvi veliki vzlet v tem tiru je Evropa že storila in zaman je vse prizadevanje Bismarckovih podvodij „železne“ politike, potegniti to Evropo nazaj k sebi pod svinčeni stopal. Nemci morajo gledati z nevoljo v obrazu, kam dovaja pretirana politična strogost, oni morajo čutiti danes moč pregovora „vae victis“. In ta nemška zavest se mora razširiti tudi na vse one kroge, ki so še nedolgo temu nosili plašč nemški politiki, in ki ga deloma še nosijo. In tudi ti že čutijo prav gotovo mrz po kosteh v očigled dejstvom, ki so se jela pojavljati v Evropi.

Vae victis! Ta pregovor zveni Germanom na ušesa kakor proroški grom. Ali kakor je premagani borilec v rimski areni še v zadnjem hipu poskušal vsaj se zvijačo dobiti zmagovalca pod sé, tako skuša German v poslednjem trenutku z najrazličnejimi umetnijami dobiti pod svoje koleno mogočnega mladega nasprotnika. A ti poskusi so se izjalovili dosedaj. Vsa dobro organizovana komedija obstrukcije v Avstriji in huronskega hrupa, s katerim so mislili zapoditi v bég sicer plašne Slovane, ni hasnila nič; vse zvijače dresiranega diplomatzovanja jim niso donesle željenega vspeha. Gorje tudi, ako bi ga imele, kajti za hip premagani krivičnež postane krivičnejši, nego kedaj poprej, ako

se je postavil zopet na noge. Z svojo zlobo, ako bi zmagal zopet, učinil bi sedaj še mnogo večega gorja.

Dejali smo, da vsa Evropa hrepeni po preporodu, po katerem nam vzcvete in zazeleni pomlad in o katerem tudi skoro dozori sad zaželjenega miru in evropske prosvete. Da pa ti sadovi ne ostanajo na drevesu, marveč da se bodo rezali se svojega viška doli na vse strani evropskega posestva, to je glasna istina. A največ teh sadežev pade menda na avstrijska tla, in oni, ki jih bodo deležni — tako se smemo nadejati — smo mi, avstrijski Slovani. Saj je na vsakem teh sadežev zraščena rek: bodočnost zatiranim! Še bode mnogo borb in sporov, dokler zablesti žar miru in bratoljubja, kajti še mnogo je onega življa, ki se redi in pase jedino od krivice, nasilja in mejsebojnega klanja.

Ako nas slutnja ne vara, prihodnji dnevi utegnejo pomeniti za nas avstrijske Slovane vendarle vsaj začetek bogate jeseni.

Preporod se nam bliža: rešilni angelj. Seveda mu hoja še ni trdna. Hoja je še šibka. Opeteka se sedaj pa sedaj. Otroek je še, ki dela prve korake. Zato se izpodtika sedaj pa sedaj. In prestreseni njega sovražniki, ti nositelji krivice, nasilstva in duševnega robstva, mu še nastavljajo noge, kjer le morejo. Vae victis! Tako jim zveni na ušesa! Zato posezajo po skrajnih sredstvih in si iščejo zaveznikov, kjer je le kaj bitij, ki ne morejo živeti ob enakem pravu za vse. In ta bitja so sedaj na delu, nervozno pridnostjo poslužuj se gnusnih sredstev: poveljevanja nezvestobe do svoje države, do vere in do svoje narodnosti; seveda: v kolikor ta narodnost ni — nemška! Na nemškoliberalnih, nemškonacionalnih in — takozvanih socijalnodemokratičnih shodih se uči ta vera nezvestobe. Osebe in fraze in garnitura govorov so sicer različni, ali duh je povsod isti in režiserji za kulisami so povsod isti.

Vse te vrste ljudij, ki niso dobre volje, so

na delu, da zaustavljajo kolo preporoda. Zaustavljajo ga, a zaustavijo ga ne. Evropa, evropske države, in med istimi sosebno avstrijska država: vse si želi preporoda, novih idej; idej vzvišenenega človekoljubja in plemenitega tekovanja v prospeh vsesplošne blaginje. Takih idej pa jej morejo donesti le zadovoljeni narodi, povzdignjeni po zavesti, da so pripoznani za enakovredne in enakoveljavne v veliki družbi človeštva.

Take velike misije vseh narodov ni hotela poznati stara naduta prusko-nemška politika in je nočejo poznati tudi sedanji nje hlapci. Zato se bliža svojemu Sedanu. . . .

Politiške vesti.

V TRSTU, dne 6. oktobra 1897.

Državni zbor. V večerajšnji seji zbornice poslancev so nemški naprednjaki stavili predlog, da se prečita neka peticija radi podpore bednemu prebivalstvu. Predlog je bil vsprejet v glasovanjih po imenih. — Od sodišč so došle zahteve, da se jim izroče posl. Wolf, Danielak in Cingr. Potem se je pričela meritorna razprava o predlogih za pomoč bednim prebivalcem. Krščanski socijalisti bi hoteli, da se dovoli 50 milijonov državne podpore. Posl. Scheicher je zahteval, naj se odpravi avstrijsko-ogerska banka in naj se zasnuje državna banka. To bi bilo res dobro, kajti državna banka bi se morda vendar nekoliko več ozirala na potrebe južnih pokrajin, na katere niti ne misli avstrijsko-ogerska banka. Razprava o teh predlogih se je pretrgala, ko je več govornikov utemeljilo svoje predloge. — Minister za deželno brambo je predložil zakon o številu novincev za l. 1898. Posl. Vuković je predlagal, naj se uvede zavarovanje za slučaj bolezni ali nezgode na one osebe, ki služijo svoj kruh mornarstvom ali vbištvom! — Potem pa so prišli klerikalni poslanci Dipauli in tovariši jako usodnim nujnim predlogom. Zahtevajo namreč naj se takoj izvoli odsek, kateri bi dobil nalog, da v 6 tednih pride s pred-

staval to ime, a to je gotovo, da ima rad posebnosti; ej xičanje so hodili tja vsako nedeljo, „Tintala-Pogorelec“ pa je jemal iz kota harmoniko in zagodel to in eno, najraje pa polko; plesalo se ni, ker so bile sobe prenapolnjene, a obetal je ljudem, narediti v ozadju salon, velik, lep, prostoren, „če bodo dobro ohiskali“.

Konrad je bil pričel s trgovino v mestu, Egon pa je študiral tehniške vede na Dunaju. Hermina je bila tudi v mestu, sedaj tu, sedaj tam pri sorodnikih, — ženske dolgih las, kratkih mislij — otožna, obupana, no, jela se je zanimati za oficirje. In Lovec? Potoval je po Ruskem, včasih je pisal Hermini, a ona mu je odgovarjala hladno.

Ivan, sedaj dr. Ivan Sraka, zvedel je še tisti dan vse, oj, zanj je bilo že vse, ako je zvedel, da Hermina ni njegova!... Udal se je in odpotoval kmalu v Trst, kjer je ustopil pri nekem odvetniku v prakso. Jedini cilj sedaj, ko je uvidel, da si ne skuje domače sreče, kakoršno si je naslikal v domišljiji, mu je bilo, pomagati trpečim bratom, žrtvovati vse svoje moči v korist domovine. Tega idejala, kateri jedini mu je ostal iz boja v dosedanem življenju, oklenil se je z vsemi močmi, tembolj, ker je bil ta jedini: brez njega bi bil Ivan nesrečen!..

(Pride še.)

PODLISTEK

Lari-Fari.

Spisal: Srakoper.

18

Lovce je zarudel in zvedeno pomežikoval; saj prej ni vedel, da gospodu z Vrha škoduje kadenje.

„Hermina“, je poklical ta, potem pa dejal hropeče: „Hermina, bodi srečna, bodita srečna...“ in pokazal je na Lovca, jo je objel, pritisnil k sebi in jo poljubil...
Tosno jo je držal... roke njegove so odrevenele, oči osteklenele...

Hermina je zopet stala ob vrtni ograji, molila je, pa jokala nepotrpežljivo.
Z bližnjih holmcev je zvonilo Zdrava Marija, rog črednikov se je oglašal na rebro, zvonjenje kravjih zvoncev je prihajalo bliže in bliže, nad Vrhom na postaji je žvižgal vlak.
Po preteku štirih dolgih let stal je Ivan nocejo na rodni tleh, premišljeval je, kako bi se izognil hiše na Vrhu, ko je pristopil k njemu Gomolj in ga potegnil za roko na pot proti trgu. Prikrateljala sta do Vrha... nista si mogla razlagati hrupa, kajti ni bilo veselo petje ta hrup, kakor nekdanj; žalostno tarnanje jima je udarjalo na ušesa.

Gomolj je slutil, a molčal.
„Hermina, zakaj tu sami... kaj je, povejte... tako žalostna... kaj je Hermina?“

Tu je stala pred Ivanom, ne kakor nekdanj, rožna in vesela, ampak potrta, z objokanimi očmi. Ugledala je Gomolja, stresla se in zaletela se k njemu, pa strastno vijoča roki proti nebu je dejala: „Čiganka ima prav! Z Bogom, gospod Ivan, ne prikažite se mi več pred oči... jaz sem nesrečna!“
Zbežala je kakor obsedena, Iva. pa je stopal poleg Gomolja molče, žalostno, proti trgu.
Iz Xiškega stolpa je zapel mrtvaški zvon...

IX.

Glej, zelen je z nova gaj,
Solnčno je nebo,
Zemlja cveto kot nekdanj,
Živo in lepó.

S. Gregorič.

Čas hiti, počasno za onega, kateremu ima prinesli kaj veselega, hitro za onega, kateri vidi pred seboj trenotek nesreče; brez posebnosti, jednokomerno za onega, ki ne upa doživeti veselih dnij, a se tudi ne boji žalostnih.

Na Vrhu se je v letih, odkar so pokopali gospoda z Vrha, izpremenilo marsikaj: gospodar, značaj hiše, okolica.

Pogorelec je deval že dolgo časa „na stran“ in čakal ugodne prilike; sedaj pa je kupil hišo z zemljiščem in odprl gostilno pod imenom „pri planinski roži“. Ne vem, iz katerega vzroka jej je

logi, oziroma tem. načeli za zakonito uravnavo narodnih in jezikovnih vprašanj. — Za tem predlogom je došel Ebenhoch se svojim šolskim predlogom. Po tem predlogu bi veljala osemletna šolska dolžnost, toda deželni zbori naj bi imeli pravico znižati isto na 6 let. Tudi o tem naj bi dobile deželni zbori, ali je ločiti otroke po veri in narodnosti. §. 3 zahteva naj se uvede za deklice kakor obvezni predmet pouk v ženskih delih. — Obveznost za obiskovanje šole naj se prične z dovršenim 6. letom. V slučaju, da bi dež. zbor znižal na deželni šolski dolžnost, poskrbeti bude za nadaljevanje pouka izven šole. Celó do 16. leta se lahko raztegne ta izredni pouk.

Danes je zopet seja.

K položaju. Nemški konservativci so torej res došli se svojim predlogom za zakonito rešenje narodnega in jezikovnega vprašanja. Vsa desnica je razburjena proti njim ker so svojim predlogom šli dalje, nego je bilo določeno. „Mattino“ ima dalje poročilo z Dunaja o situaciji. Ondu čitamo: „V parlamentarni komisiji večina je bilo določeno, da katoliška ljudska stranka predloži predlog za izvolitev odbora, ki naj bi izdelal le v splošnih potezah načrt za uravnavo jezikovnih razmer v mešanih krajih, ne da bi se oziral izrecno na jezikovne naredbe za Češko in Moravsko. Dipaulijev predlog pa hoče, da se razveljavijo jezikovne naredbe. To je silno ozlovoljilo Čeha, Slovence in Hrvate, to pa tem bolj, ker je ostala brezuspešna parlamentarna konferenca, sklicana v tej stvari med večerajšjo sejo zbornice. Dipauli, pozvan, naj premeni besedilo predloga v zmislu prvotne določbe, je odgovoril, da tega ne more storiti, ter da vsprejemlje vso odgovornost za posledice. Dipaulijevci so se zgovarjali, da morajo jemati ozir na svoje volilce. Vse je bilo radovedno, da-li ta spor med Dipaulijevci in ostalo večino vrže svojo senco že v današajo sejo, ali pa se posreči posredovanju Poljakov in čeških veleposestnikov, da se stvar poravná nekako. No, seja je bila mirna in nič ni bilo videti, da bi bil dogodek kaj uplival na razmerje strank. Zanimivo vprašanje je, kako se bodo vedli Poljaki, ako pride do očitnega spora med večino in katoliško ljudsko stranko, in kako misli vlada o stvari? Tudi o tem govori poročilo „Mattinovo“. Pravi namreč, da Poljaki v tem slučaju ne vstopijo v nikako koalicijo, ampak si hočejo ohraniti svobodno roko. Vlada pa da se drži povsem pasivno. To pa tem bolj, ker jej nikdar ni bilo do tega, da Dipaulijevci vstopijo v večino.

Zakon o civilni poroki na Ogerskem menda ne zadobiva tiste moči, kakoršno so pričakovali nekateri krogi in je odpor veliko silnejši, nego so mislili prijatelji civilnega zakona. Grško-katoliško škofijstvo v Munkaču je ravno te dni sklenilo v posebni cerkveni seji, katere se je udeležilo vse višje duhovstvo te škofije, da nobeden vernik, ki se je poročil civilno, ne smeti biti deležen zakramenta spovedi in sv. obhajla. Židom in brezvercem seveda ni mnogo za take naredbe, ali gredo do sreča ljudstvu, kolikor si je isto ohranilo verskega čuta in — poštenja.

Po Viljelmovem obisku v Budimpešti. Tudi po obisku Viljelma v Budimpešti je še takih Nemcev, ki hočejo vedeti, da na — Madjarskem ni vse zlato, kar se sveti. Neki Maks Harden, znani nemški publicist in, kakor pravijo, tajni Bismarckov zaupnik, spraval se je ravno te dni na Madjare in jih obdelal na tako brezsrčen način, da se pastavija v direktno nasprotje z govori cesarja Viljelma. Odreka Madjarom, kar jih je delalo „slavne“ dosedaj. V prvo jim je buknil pod naslojane brke Nikolaja Zriškega ter jim rekel naravnost, da se oni ne smejo kar nič ponášati s tem junakom, ker je bil Zriški — Hrvat! Nadalje soli Harden Madjarom tako-le: „Madjari so pridrli pred tisoč leti v Evropo kakor barbarski morilci in požigalci in so spravili v največo nevarnost veliko germansko kulturo.

Madjari so narod poln protidinastiških čutil; „madjarska svoboda“ je samo pokrivalo zavratni zvižajni kliki, katera z brezobzirno brutalnostjo vlada nad milijoni pomilovanja vrednih helotov. Sedanja madjarska kultura pa ni nič drugega, nego goljufija, sleparstvo, podlost, krutost, teženje po reklami in parazitovstvo. Politika Madjarov pa

sploh ni drugoga, nego umazana barantija, delajoča le na razpad Avstrije. Na Madjarih ni drugega, nego demoralizovano ljudstvo z davno pozabljenim jezikom, katero t-ži le za dobičkom, a nikakor za kulturo.*

H konca svojega članka pravi Harden tudi še, da nemški cesar ni bil tolače čutil nemškega naroda, ko je napiljal v Budimpešti kulturni važnosti Madjarov in da te napitnice ne podpisé noben pravi German. To je paprika, ki jo je nemški publicist serviral Madjarom in katero je „Pesti Naplo“ pogrel svojim čitateljem. Zlatj vlada prav imenitno kihanje v Madjarih in brke se jezno krivé na nemškega širokoustežja, ki je bil tako predrzen, da je spregovoril dokaj resnice. Madjari naj se ne domišljajo nikar, da že ves svet leži na koleni pred njihovo kulturo, katere nikjer — ni!

Različne vesti.

Kako lahko je nekaterim Slovincem preleviti se, ne le v Laha, pač pa celo v progressista! Kraševci veselite se! Vi smete biti ponosni, da niste enaki svojemu sorojaku, kateremu poje slavo babji „Il Piccolo“. Piccolova hvala ne diši baš prijetno. To bi bilo še meno male. Ali večí male pa je, da je postal „uskokom“ sê svojim skokom v tabor progresovcev „della più bell'acqua“. Naj pazi, da ne postane mortale, ta le njega salto.

Mogoče je tudi, da je on padel med nje, kakor navadno cepae muha v skledo močnika. Če je res tako, ali drugače — to prepuščamo njegovi vesti. „Progresso“ mora stati istinito na slabih nogah, ko nima svojih di puro sangue italiano, da bi jih priporočal volilcem za mestni svet.

Te dni se vrše nadomestne volitve v mestni svet. Neki Fabjan je bil proglašen kandidatom za III. mestni razred. Kdo ga je pa priporočal? Progressova stranka. Tableau. „Piccolo“ je pisal o tej priilki, nekako tako: „Vi raccomando a candidato il Dott. Emilio Fabiani, medico, Cittadino di carattere integerrimo e di sentimenti schiettamente liberali; egli corrisponderà a pieno alla fiducia che in lui riporrete ecc.“ Pre-rčni quei sentimenti schiettamente liberali! — teh posledice čutimo krvavo mi trž. Slovinci! Ta le novopečeni progressist je rojen na Krásu; služboval je dalje časa, kakor zdravnik, v Ajdovščini, ženo pa ima z velikožabeljskega grada. Čital sem o nekem pisatelju, ki je mnogo knjig napisal o teurgiji (tajna veda), da se nahajata v ženski dva duha: dobri in slabi, katera se bijeta vedno; ako premaga „ta slabi“, z Bogom mož, po tebi je! V Trstu se nahaja ta gospod kakih 13 do 14 let.

Nekdo naših je bil obiskal Fabjana na domu, sel je bil k njemu po opravlku. Kakor običajno ga je bil nagovoril slovenski, rekši: „Dober dan gospod doktor itd.“ Gospod doktor je odgovoril na to: Trieste è una città italiana in ommissis rebus. Da, srečni Kraševci, da niste vi taki, zato pa ukajte!

O dnošaj.

V davčne komisije za odmerjanje pridobnine se bodo vršle te dni volitve. Nekateri so menili, da bi bilo politično društvo „Edinost moralo organizovati naše davkoplačevalce za to volilno borbo. Politično društvo je bilo drugačnega menenja; meni namreč, da bi se morali organizovati davkoplačevalci med seboj pod vodstvom razamnejih med njimi. Politično društvo meni, da bi celó škodovalo stvari — kakor so že razmere pri nas — ako bi bilo ono vzelo v roko vse stvar. Saj tudi v italijanskem taboru ne vodi te akcije politično društvo, ampak se davkoplačevalci sami zasnovali svoj odbor. Za letos je bilo tudi res težko sploh, ker javnost ni imela nikake prave orientacije. Za prihodnje pa bo že treba skrbeti, da tudi v Trstu pride slovenski živelj do veljave v tem pogledu.

Nekaj pa bi mogli še storiti naši slovenski obrtniki in trgovci. To jim hočemo nasvetovati. Te dni smo čitali namreč v listih, da se tudi praški Nemci ne spuste v volilno borbo, ker imajo od vlade zagotovilo, da se bode ona, ko bode od svoje strani imenovala člene v gori omenjeno komisijo, ozirala na one narodnostne skupine, ki niso mogle priti do veljave na volitvah.

Isti oziri, ki veljajo za Nemce v Pragi, veljajo menda tudi za Slovence v Trstu. Dobro bi bilo torej, ako bi se v tem zmislu več naših davkoplačevalcev obrnilo do vlade s posebno ulogo.

Ze s tem bi bilo mnogo pridobljeno, ako bi bil naš živelj zastopan v teh komisijah vsaj po par zastopnikih.

C. kr. pošta. Premnogokrat se je razpravljalo že, bodisi v javnih zastopih ali po novinah, da glavni vzrok je nam nasprotna birokracija, da Slovenci in Slovani v obče ne dosežamo svojih, v zakonih nam zajamčenih pravic.

Našim čitateljem utegne biti še v spominu boj, ki ga je izvojevala tukajšnja hranilnica z našo c. kr. pošto gledé slovenskih oddajnih listov. Ministerstvo je ugodilo pritožbi in je naložilo svojim podrejenim uradom v Trstu, da morajo pisma s slovenskimi naslovom opremljati z nemško-slovenskim oddajnim listom. In za to je trebalo, da ministerstvo poseže vmes! In res: od tedaj smo dobivali oddajne liste nemško-slovensko tiskane. Zadnji čas so se menda premislili na c. kr. poštnem uradu v Trstu! Pred seboj imamo denarno pismo: Gospod N. N. (popolno ime tvrde, kakor je uknjižena sodno) Trieste. Pismo je imelo nemško-laški oddajni list. V svoji zagrizenosti so menda računali: tu stoji Trieste, ergo laško ime; naslov je torej laški, ne sme dobiti slovenskega oddajnega lista, in nobena ministerska odredba nam ne more do živega!

Stati bi menda moralo na primer Trst, da bi dobila milost nemško slovenska tiskovina. A propos „Trst!“ A kako, da poštna uprava sicer tako trdovratno zanikuje slovensko imenovanje „Trst“, ne rabeča ga nikdar in nikjer? Bode-li trebalo zopet potrkati na ministerstvu, da razvozja ta gordijski klopčič birokratske neustrpnosti?!

Pozor kmetovalci trž. okolice! Na drugem mestu prijaviš „Razglas“ namestništva, s katerim razpisuje vlada štiri stipendije za obisk kmetijskih šol v Gorici in na Grmu za učence iz tržaške okolice. S tem korakom je pokazala vlada svojo naklonjenost našemu stremljenju v gospodarskih stvareh in na okoličanskih kmetovalcih je, da se okoristijo na tej priliki, došli jim po zaslugi naše „Kmetijske družbe“.

Sploh mora priznati vsakdo, da se ta družba prav izdatno briga za blagor našega okoličanskega kmetovalca in je torej ovrženo samo ob sebi kričanje socialistov, da mi samo vpljemo „Naprej zastava Slave“, a drugega da ne delamo ničesar. Ali morda to ni „delo“ za „ljudstvo“? Saj kmet je tudi „delavec“ in pripada menda tudi k „ljudstvu“.

Imenovanja. Pravosodni minister je imenoval pisarniškima ravnateljema drugega razreda, predstojnikoma pomožnih uradov Ferdinanda Zigoi na okrožnem sodišču v Gorici in Jožeta Nardinija na okrožnem sodišču v Rovinju na mestu njunih dosedanjih služb; pisarniškimi predstojniki drugega razreda pisarniškega pristava Alojza Galla v Gorici za okrožno sodišče v Gorici, kancelista J. Rozmana v Trstu za trgovinsko in pomorsko sodišče v Trstu, kancelista Alfreda Dominija v Rovinju za tamošnje okrožno sodišče in kancelista Antona Menisa v Trstu za deželno sodišče v Trstu.

Za mili naš materini jezik. Iz zgornje okolice nam pišejo: Predobro so znane dragim čitateljem „Edinosti“ razmere v naši okolici, v tej tržaški — Kreti. Kakor postopajo Turčini na Kreti s kristijanskim prebivalstvom, tako bi hoteli postopati z nami naši narodni nasprotniki. In vendar nas je Slovencev v tržaški okolici do 35000 duš! Kakor bi hoteli Turki, da se poturčijo kristijani, tako bi hoteli naši nasprotniki, da se poitalijančijo tržaški Slovinci in da bi na kolenih molili — Garibalija! In zato nam pišljajo vse razglase, vsa naznanila, vse opomine le v italijanskem jeziku. Na vseh mestnih uradih je uradni jezik izključljivo le italijanski. In to pred nosom resnici, da je slovenske narodnosti velik del prebivalstva v občini tržaški! Mi pa pravimo, da italijanščina bodi izključni uradni jezik le kje tam doli v Rimu v Neapelju! Ti dve mesti stí v kraljestvu italijanskem. Ali gospoda v mestu tržaškem naj ne pozabijo nikar, da Trst leži v Avstriji! In [da v Avstriji žive razne narodnosti z jednaki praviciami!

Predragi bratje, okoličanski Slovinci! Vem, da se boji marsikdo: ako se ne pokorim laškemu spisu, pa boden kaznovani! To ni res, nikdo te ne more kaznovati, da-le pestopaš uljudno, pametno in po zakonu. Zapomni si, da se nisi pregrešil proti nobenemu zakonu, proti nobenemu predpisu in proti nobeni dolžnosti, ako zahtevaš,

da naj občujejo s teboj v tvojem jeziku! Ti se nisi pregrešil prav nič, pregrešajo pa se proti zakonu oni, ki ti odrekajo, kar zahtevaš ti. Ali si mar ti kriv, da uradniki niso usposobljeni za svoj posel, da niso večji deželni jezikom? In jezik naš je deželni jezik. Saj ga govori do 50000 duš.

Bratje! Zastonj se borimo po shodih in časnikih za pravice našega jezika, dokler bomo sprejemali brez prigovora laške spise, ki nam jih pošiljajo oblasti! To ne briga nikogar, ako kdo med nami ume tudi italijanski. Ako znam, znam za-se. Ako sem se učil tujega jezika, se nisem učil zato, da bi potem iz mojega znanja nasprotniki izvajali pravico do zatiranja mojega materinega jezika!

Bodimo torej neizprosni v obrambi pravic našega jezika, kakor sta bila te dni dva naša zavedna okoličana. Dobila sta plačilni nalog radi vojaške takse. Seveda po italijanski. Ona pa sta lepo zapisala na hrbtu plačilnega naloga: „Ne razumem. Hočem vedeti, čemu naj plačam“. In dala sta na pošto — priporočeno — pod naslovom: „Slavni mestni magistrat v Trstu“.

To ju je stalo po 8 vč., sta storila svojo narodno dolžnost. Tako treba. Ako bomo vsi postopali tako, potem smemo računati popolno gotovostjo, da kmalu pride do svojih pravic mili naš materini jezik. Nadeslav.

Vojaška taksa. Zaradi odmerjanja vojaške takse vabi tržaški magistrat vse one leta 1865 do 1876 rojene in v Trst pristojne osebe, katere niso bile potrjene v vojake, da se tekom meseca oktobra prikladijo na magistratu, 3. nadstropje, I. sekcija, in prineso saboj verojetni izkaz o njihovem zaslužku ali dohodku leta 1897.

Izkazi o plačih. V zmislu § 201 zakona od dne 25. oktobra 1896 d. z. št. 220, mora vsakdo v krajevinih in deželah, zastopanih v državnem zboru, ki je dolžan izplačevati za eno osebo prejemkov na plačilu ali pokojnini, označenih v § 167 na leto več od 600 gl., predati vsako leto davčnemu oblastvu naznanilo o osebah, ki imajo pravico do teh prejemkov. Navesti mora njih ime, stanovališče in posel, potem višino in vrsto v prejšnjem letu izplačanih prejemkov.

Pri stalnih prejemkih je napovedati njih mero ob času, ko se je dalo naznanilo; pri premenljivih zneskih pa tisti znesek, ki so ga dosegli v zadnjem letu, t. j. v dobi dvanajstih mesecev pred oddajo naznanila; n. pr. če se je oddalo naznanilo 20. oktobra 1897, treba naznaniti tisti znesek, ki je bil izplačan v času od 20. oktobra 1896 do 19. oktobra 1897.

Na temelju napomnanih zakonskih določb in na temelju čl. 40 izvršitvenega predpisa k IV. poglavju označenega zakona, predpisa objavljenega v d. z. št. 108 od leta 1897, pozivljajo se delodajalci radi priprave za odmero osebnega dohodninskega davka, kateri plačujejo prejemke imenovanih vrst, naj predložijo ona naznanila in sicer v neposredno-državnem mestu Trstu in v okoličanskih občinah na c. kr. davčni administraciji v Trstu, v poknjeni grofiji goriški in gradiščanski pa, in v mejni grofiji istrski na pristojnih c. kr. okrajnih glavarstvih, davčnih oblastih prve stopinje — in sicer najkasneje do 25. oktobra 1897.

Uzenci za naznanila dobé se brezplačno na pristojnih davčnih oblastih prve stopinje (torej za Trst in okoličano na c. kr. davčni administraciji, v Gorici, Gradiški in v Istri pa na pristojnih okrajnih glavarstvih.)

Kazenska deloločila radi neresničnih naznanil ali opusta teh naznanil, nahajajo se v §§. 240, 241, 243 št. 6 in 244 zak. od 25. oktobra 1896 d. z. št. 220.

§. 240 se glasi: „Isto kaznjivo dejanje (davčno prikrajšbo) zakrivi, kdor v naznanilu o prejemkih davku podvrženih službenih prejemkov, danem na podstavi § 201, pove vedoma, z namenom, da bi davek prikrajšal, kaj neresničnega, ali zamolči kaj, kar bi utegnilo ovirati predpis davkov, katere je po zakonu plačati od teh prejemkov, ali provzročiti predpis manjših kakor zakonitih davkov.“

Davčna prikrajšba se kaznuje po §. 241 z globo v znesku trojnega do deveternega zneska, za kateri je bil davek prikrajšan, ali spravljen v nevarnost prikrajšbe.

Na mesto teh kazni stopi globa 50 gl., ako ni bilo namena, prikrajšati davek.

§. 243 št. 6 se glasi:

„Davčno zatajbo zakrivi, kdor je zavezan podati naznanilo o prijemnih davku zavezanih službenih prejemkov (§ 201), a tega ne poda v zakonitem roku.“

Davčna zatajba se kaznuje po §. 244 z dvojnati do šestnati zneskom, za kateri je bil davek prikrajšan ali pripravljen v nevarnost prikrajšbe.

Kadar ni bilo namena, zatajiti davčni predmet, kaznovati je tak opust samo kakor nerednost z globo do 20 gl.

Veselični odsek „Tržaškega podpornega in bralnega društva“ naznanja vsem p. n. g. društvenicam in društvenikom, da se s prihodom nedeljo t. j. 10. t. m. pričnejo plesne vaje v društvenih prostorih. Iste se bodo vršile, kakor po navadi, vsako nedeljo in praznik od 4. do 8. ure zvečer. Odbor.

„Šolski don“ v Gorici. Do 4. oktobra oglašili so se za to prepotrebno društvo goriških Slovencev sledeči gospodje: Pokrovitelja po 1000 gl.: Dr. Anton Gregorčič, drž. in dež. poslanec; grof Alfred Coronini-Cromberg, drž. in dež. poslanec in graščak. Častni udje po 500 gl.: Dr. Henrik Tuma, dež. poslanec in odbornik in c. kr. pristav. Ustanovniki po 200 gl.: „Goriška tiskarna A. Gabršček“, po 122 gl.: Josip Hrovatin, vpok. učitelj; po 100 gl.: prof. Ivan Berbuč, Alfonz Blaško v Rifemberku, „Božičar“ v Gorici, Blazij Grča v Šempasu, „Jeronkov“ v Gorici, dr. Andrej Lasjak, Alfonz Poljšak v S. Tomažu, Ambrož Poniz v Rifemberku, dr. Aleksij Rojčič, „Tržan-Goričan“, c. kr. svetnik Fran Vodopivec, N. N. v Gorici, Fran Hmelak v Lokavcu, Leopoldina Krsnik-Rott v Rifemberku, Anton Klančič v Podgori, Andrej Jakil in Rupi, Matija Jonko v Bovcu, prof. Andrej Kragelj, „Rodoljub“ v Gorici, prof. dr. Fran Kos, Ignacij Kovarič pri Sv. Luciji, učitelj Valentin Kumar, Anton Bučič v Pevmi, trgovec Jurij Mose, Fran Kofol v Kalu, dr. Karol Triller v Tolminu, monsign. dr. Frand Sedej na Dunaju in Anton Barlot na Ogerškem. Potem je pristopil jeden letnik po 10 gl., jeden po 6 gl. in 23 letnikov po 5 gl. — Društvo šteje še jednega podpiratelja po 4 gl., 2 po 3 gl., 4 po 2 gl. in 10 po 1 gl. — Skupaj je do sedaj 5781 gl.

Novi bicikli. Kakor se čuje iz Amerike, iznašli so ondi nove vrste bicikle, namreč jedne iz bambusa, druge iz papirja in aluminija. Oboji bodo mnogo trpežniši od sedanjih in kar je glavno: za tretjino lažji in ceneji. Bicikli iz papirja in aluminija bodo imeli tudi to prednost, da ne bodo ti stega neprijetnega napihovanja kavčuka na kolesih, marveč bodo kolesa iz celoga. Zveze bodo iz votlega aluminija in bode vsa podoba biciklova še mnogo krasnejša nego je dosedanja. Da ne bo nepotrebnega kesanja, ako stari bicikli obleže, bi bilo bolje, ako si zaloge kar najhitreje umislijo nove bicikle, stare pa dajo samo še v najem proti letni in mesečni odškodnini. S tem zboljšajo za mnogo razmerje med biciklisti in seboj. Tudi so sedanji bicikli od silje predragi, ako se pomisli, da je ta obrt že tako napredovala, da jej ostane gotovo več ko polovico čistega dobička. Čemu pretiravati cene brez potrebe in tako onemogočiti marsikateremu koristno to napravilo!

705 metrov nad morjem cveto vijolice. Pa da bi ne gledal kdo naših čitateljev za temi vijolicami gori v oblake, mu moramo pojasniti, da te vijolice cveto v gredeh gospe Gruntarjeve na Petkovcu pri Rovtah ki leže 705 metrov visoko nad morskó gladino. Cveto pa zdaj v znak mile jeseni v Rovtah, kar je vsakako nekaj izvenrednega.

Leseno oglje jemlje smrad. Doznalo se je, da je zmožno leseno oglje vzeti smrad, kjer koli se nahaja. Poskusi so dokazali, da, ako se n. pr. posuje z ogljevim prahom kaka smrdljiva mrhovina, da jej v malo minutah vzame ves smrad. Tudi drugim stvarjem jemlje oglje slabi duh, torej bi nič ne škodilo, ako bi poskusili to sredstvo tudi v bivališčih, kjer je slabi vzduh nekaj navadnega. Da je oglje dobro, ako smrdi iz ust in za snažanje zob, je nekaj staraga. Sicer je to sredstvo tudi jedno najcenejših.

Grob Krištofa Kolumba. Najšitelj Amerike, ki v življenju ni imel pokoja, marveč je neumorno potoval od kraja do kraja, tudi po smrti ni našel miru. Njegovo truplo je romalo iz jedne gomile v drugo in morda še ni zadnja, v kateri počiva zdaj,

namreč v stolni cerkvi mesta Havana na otoku Kuba. Najprej je bil Krištof Kolumb pokopan l. 1506. v cerkvi Santa Maria de la Antigua v Valladolidu. Potem so prenesli njegovo truplo l. 1513 v samostan Las Curas v Seville. Leta 1536 prenesli so je zajedno s truplom njegovega sina Diega v glavno mesto Dominge, kjer so je pokopali v stolni cerkvi. Ko pa je pozneje l. 1795 prepustila Španija otok Domingo Francozom, vzela je trupla Kolumbovo strani ter je v veliki svečanosti prepeljala na ladiji „Lorenca“ v mesto Havana na Kubi. Ondi so položili kosti Kolumbove v krsto iz oljkinega lesa ter je shranili v tamošnji stolni cerkvi. V mramornati plošči je izklesana podoba tega velikana in razni pomorski emblemi dičejo spomenik, na katerem je zapisano: „Ostanki in slika velikega Kolumba, mnogo dni in let ostani na tem kraju in na večno v srcu našega naroda“. Bog ve, da-li ne bodo pa Španci prisiljeni prenesti Kolumba v svojo domovino?!

Pes dobrotnik. V nekem mestu na Nizozemskem se nahaja mali psiček z izredno razvitim duhom. Nedege dne je znošil psiček svoje kosilo, kosti in kruhek, k vratom stanovanja in jel na vso moč praskati po vratih. Ker so ga okregali za to vedenje, je bil nevoljen ter je godrnjal, zajedno pa se postavil čez kosilce. Ko so mu konečno odprli, znošil je lepo kosti in kruh na ulico na vogal hiše in kmalu za tem pripeljal saboj družega psa, ki je bil slep. Slepi pes je jedi slastno použil, a dobrotljivi psiček je ves radosten gledal k svojem gospodarju v okna, od koder je ta stvar opazoval. Zares izredna — „pasje duša“.

Naše čitatelje opozarjamo danes na oglas g. Josipa Štoka, ki je prišel sedaj svoj speditorski in komisijski posel v Trstu. V svesti smo si, da postreže vsakoga in v vsakem obziru popolno. Omenjamo še, da je on narodnjak in človek, ki se zmiraj in povsodi trudi za našo stvar. Iz teh razlogov in nvažnje geslo „Svoji k svojim“ ga mi priporočamo toplo.

„Jurčič in parket.“
Gospodu Vladimirju Levcu v album.
Napisal X-Né-Starina.

MOTTO.

„Die ganze slovenische Literatur könnte man in einem Bündel unter'm Arme über die krainsche Grenze tragen.“

Anastasius Grün.

— — — ali imamo Sloveni svoje izvirno slovstvo? Moj odgovor je prav odločno zanikajoč.“

Vladimir Levce.

Kako je moglo med menoj in gospodom Vl. Levcem navstati navskrižje? Nekaterniki bi morda lahko menili, da radi tega, da se zopet obnovi — „literarni boj“, — torej na umeten način. Toda temu ni tako; stvar je mnogo resnejša, gre se marveč za to, katero mesto je odkazati slovenski literaturi minulih desetletij v vrsti svetovne literature, oziroma, ako sploh zasluži to mesto. Pa še nekaj družega je: narediti mejo, postaviti mejnik med minolostjo in bodočnostjo slovenskega slovstva. Za postavljanje tega mejnika zares ni prikladniše dobe, nego so zadnji dnevi 19. stoletja, stoletja torej, ki je poleg mnogo družega napredka rodilo tudi slovensko literaturo.

Torej se ne gre več za to, ali sem čital Levcev nekrolog Janku Kerniku pazljivo ali nepazljivo, ali pripoznavam njemu sploh pravico, pisati nekrologe našim slavim pisateljem iz takozvane „minole dobe“ — jedno jedino sem našel v njegovem nekrologu in to je zadostovalo, da sem zastavil pero spisu, katerega nazivlja g. Levce naravnost „konfuznega in neslanega“.

In kaj je tisto, kar sem našel spotikljivega v g. Levca nekrologu? Nič družega, nego zopet tisto čudno drgnjenje nekaterih naših mlajših književnikov ob stareje.

Meni je zadostovalo, da se je gosp. Levce samo dotaknil Jurčiča z besedo, ki, vsaj meni se je zdelo tako, ne izraža tistega spoštovanja mladega pisatelja do naših prvakov v leposlovstvu, brez ozira na njihovo „obzorje“ ali literarno vrednost njihovih umotvorov.

Mi sklepamo sedaj račune z minolostjo, ker smo na pragu nove dobe. Nove ideje se porajajo tudi v našem slovstvu in novo izpoznanje je prodrló v nove mlade duhove. No, žetlet je, da bi naslov „novo“ bil popolnoma opravičen, in da bi

